

Junior sokol

speciál časopisu SOKOL

5/2007

SPORTOVÁNÍ

Sportování to je věda, ale jenom pro medvěda. Sportujeme hodně rádi, je sportem jsme kamarádi. Hop a skok, levá, pravá, já sportuji hrozně ráda. Kdo sportuje hodně rád, se zdravím je kamarád.

Veronika Plíhalová
Havlíčkův Brod,
8 let

OBSAH

věda – technika – příroda

- Králíček?** Plyšový kamarád do každé domácnosti! **SOUTĚŽ Víte, že...** 2
- Expedice Mars 2007** 2

hrajeme si s češtinou

- Po stopách** Pána mikrofonů 3
- Návštěva** a po ní... 3
- Do prázdninového batohu** 3

pro šikovné ruce a hlavu

- Keramika II.** 4
- figurky
- Sokolská Encyklopedie** 4
- Luštěte...** 4

Zelený panelák – uličník ze sousedství

Jmenuje se pajasan žláznatý, ale říkáme mu Zelený panelák. To proto, že tento vzrostlý strom poskytuje i v centru Prahy bydlení řadě nájemníků z živočišné říše. Postupně je navštěvujeme.

Není dobrým letcem. Volným prostranstvím se velmi důsledně vyhýbá. Sameček staví několik hnízd tzv. hracích. Jsou to kulovité útvary vystlané mechem, umístěné v dutinách, roštích, kořenech. Samička si však vybere jen jedno z nich. Ukldí staromládenecký nepořádek a hnízdo vystele peřím. V nadýchané měkkosti pak vasedí za 14–17 dní pět až sedm mláďat, která po 15–17 dnech prozradí svým nikdy nekončícím poskakováním i tu nejvíce utajenou houštinu. Mláďata se dlouho vrací do hnízda. Nerozlétnou se hned. Rádi přespávají ve svém rodovém domě.

A co uvádí pan Brehm? Jména lidová plotníček, páleníček, v Turkestánu „cirtogham“, což znamená kousek nebo sousto. Trpaslík našeho ptačího světa. Nalezen byl ve všech zemích evropských, ale i v severní Africe, severní a střední Asii. Umí se pohybovat v blízkosti země tak rychle a obratně, že si ho někdy spletete s myší. Zastaví-li se, vypadá směle, prsa skloněná, krátký ocásek vztyčený přímo vzhůru. Cítí-li se v bezpečí – zpívá. Pelichá-li, chová se tišeji než jindy. Často se ozývá varovným pokřikem „cerr“ nebo „cere“, ale i „cek, cek, cek“. Znamení a velmi příjemný zpěv, který se skládá z hojných, líbezně se střídajících, jasně hvízdavých

Malý. Zdánlivě obtloustlý. Vždy se vztyčeným ocáskem. Vyhledává houštiny, odlehlá místa v parcích a zahradách. Nestěhuje se. Zůstává. Celou zimu vřeštitivě „zpívá“ odněkud z houštiny. Když se rozčílí, opakovaně se uklání jako by se za svůj zpěv styděl. Jeho stá-le poskakující tmavohnědá kulička oživuje jinak poklidnou spleť hustých větví. Všežravec.

Nepohrdne semeny, pavouky ani jiným hmyzem. Přežije i mrazivé noci, ale velmi silné mrazy někdy zaplatí životem. Přesto zůstává věrný a žije v garsonkách v blízkosti „Zeleného paneláku“, jehož obyvatelé ho velice dobře znají – jmenuje se Střízlík obecný (Troglodytes troglodytes).

tonů, složených do zvukového trylku. Dnes více registrujeme jeho volání varovné, že krásně zpívá už tolik nevíme. Nezbyvá, než panu Brehmovi tak trochu závidět.

Staré manželské páry Inou pevně k sobě a jen smrt je dělí. Nevzdalují se od hnízda, půlhodinová nepřítomnost je považována za trestuhodně dlouhou. Jen výjimečně se objevují v malém hejnu.

Jen velmi nerad si střízlík zvyká v zajetí, ale podaří-li se to, je velmi příjemným společníkem. Náš zelený panelák je mu otevřen vždy, návštěva vítána. Jen jeho přirozeným nepřátelům, kterých je hodně, zakázat vstup neumíme.

Příště nájemníci ozdobení barvou rezavě červenou, bratraci – jeden je domácí pecivál a druhý zahradní kutil. Ne, nejmenují se Veverkovi. Jmenují se Rehkovi.

Zdeněk Bartůněk

Expedice Mars 2007

Je vám do 16 let a rádi byste se podívali na Mars? Říkáte, že je to nemožné? Možná ne! Zkuste se zúčastnit čtvrtého ročníku simulovaného letu dětské posádky do vesmíru.

Organizátoři – tedy Občanské sdružení Klub Domino, Dětská tisková agentura ve spolupráci s Českou kosmickou kancelář, Centrem volného času Lužánky a serverem Alík – se po úspěšných výpravách na

Měsíc a k orbitálnímu komplexu rozhodli pro výpravu na Mars. Jde vlastně o takovou „reality show“. Důležité je, být na planetě první! Do vesmírné posádky se může dostat každý, komu není víc jak 16 let, vybere si jednu z nabízených odborností a úspěšně projde konkurzem.

Pro start Expedice Mars 2007 byl vybrán symbolický den – 12. dubna. Den, kdy se člověk poprvé vypravil do vesmíru. A jak získat nominaci do vesmírné posádky? Na prvním místě je registrace a vyplnění úvodního testu. Přihlášku najdete na internetu, na adrese: expedice.kosmo.cz. Můžete si vybrat jednu z těchto odborností: palubní inženýr, počítačový expert, letec architekt a geolog, palubní lékař a biolog, letec dokumentarista. Ti nejlepší, kteří úspěšně projdou všemi testy, absolvují několika-denní přípravu a koncem září podniknou simulovaný let s přistáním na Marsu.

Králíček? Plyšový kamarád do každé domácnosti

Svou hebkou srstí připomínají spíš plyšová zvířátka. Pod hustým kožíškem se však skrývají skutečné osobnosti s charakterem. Pokud se budete svým zakrslým králíčkům hodně a s láskou věnovat, budete si moci užívat jejich náklonnosti.

foto © Grada Publishing

Dávejte pozor na to, aby králíci, volně se pohybující po místnosti, něco nesežrali; i koberec mohou obsahovat nebezpečné látky.

Než si králíčka pořídíte, musíte si nejdříve rozmyslet, jestli chcete jednoho nebo dva. Když jsou totiž dva, tak se spolu mazlí a podnikají společné akce. Jen myslíte na to, že králíci stejného pohlaví se dobře snášejí jen do dovršení pohlavní zralosti. Pak může docházet k pranicím. Nejlepší kombinací je tedy páreček – měli byte mít ale potom v plánu odchov potomstva. Jestliže budete chovat králíky v bytě, měla by mít klec minimálně rozměry 140x170 cm a výšku nejméně kolem 60 cm. Klec se má skládat z plastové vaničky s drátěnou nástavbou. Podlahová vanička by měla být vysoká alespoň 15 cm, aby králíci při hrabání nevyházeli všechnu podestýlku. Zařízení klece nesmí být z umělé hmoty. Když by ho vaši chlupatí kamarádi okusovali, mohli by spolknout kus umělé hmoty. Jako podestýlku použijte nejlépe vrstvu steliva pro drobná zvířata. Stelivo by nemělo prášit a jeho vrstva má být vysoká minimálně 5 cm. Jesličky na seno zajistí králíčkům neustálý přísun „čerstvého“ sena. Každé zvířátko by mělo mít svůj domeček. Zakrslému králíčkovi stačí domeček o rozměrech 340 cm. Vyberte nejlépe ten, který nemá dno – lépe se čistí. Zároveň byste

neměli zapomenout ani na otevřená patra, napáječku, těžké hliněné nebo keramické misky na čerstvou potravu, bedničku na trus, kořeny stromů či něco podobného k okusování.

Králíci mají přijímat potravu průběžně (a to dokonce i v noci). Pro jejich dobré trávení je velmi důležité, aby měli vždy k dispozici seno. Jen nepatrnou část jídelničky mají tvořit hotové krmné směsi. Čím víc suché potravu budete chlupáčkům dávat, tím víc potřebují vody. Tu potřebují čerstvou a každý den. Aby byli vaši králíci zdraví a čilí, potřebují čerstvou potravu.

V létě můžete podávat například: směs trávy a bylin, pampelišky, jitrocel a ptačinec. Velice rádi mají kvěťák, kedlubny, růžičkovou kapustu, mrkev, řepu, kukuřičné klasy. Jako pochoutku můžete dvakrát až třikrát za týden nabídnout kousek hrušky, banánu, kiwi, melounu nebo hroznového vína. Jablka je možné dávat každý den. Nezralým ovocem a ovocem s peckami, jako jsou třeba třešně, se nesmí krmit NIKDY!

Více informací o chovu zakrslých králíků najdete buď na internetu, nebo v knize *Zakrslý králík z nakladatelství Grada Publishing, a.s.* -jjk-

Víte, že...

...nosorožci jsou na seznamu ohrožených druhů CITES? Je to hlavně proto, že roh nosorožce má doslova cenu zlata – podle toho, jaká je jeho váha. V Číně se z něj dokonce vyrábí prášek, který se používá jako údajný lék proti horečce. V Jemenu se z něj dělají tradiční rukojeti k dýkám. Toto vše jsou hlavní příčiny výrazného poklesu populací nosorožců. V současné době žije na celém světě 12 000 nosorožců. Všechny druhy tohoto tlustokožce jsou přísně chráněné, ale bohužel neúčinně. Nosorožců je stále méně především kvůli pytláctví a ztrátám daného přírodního prostředí.

/ aktuální vydání
/ archiv předchozích vydání

www.junior.sokol.eu

/ osobnosti mezi námi
/ připravujeme

SOUTĚŽ

Víte, co nesmíte svému králíčkovi NIKDY podávat k jídlu?

- jablko
- řepu
- třešně

Správné odpovědi zasílejte na adresu časopisu Sokol:

Česká obec sokolská
tiskové oddělení
Újezd 450/40
118 01 Praha 1

Nebo e-mailem:

junior.sokol@centrum.cz
redakce@sokol.eu

Tři z vás vyhrávají publikaci *Zakrslý králík* od nakladatelství Grada Publishing.

Po stopách Pána mikrofonů!

foto DTA

Chceš strávit 14 letních dní s bezvadnou partou malých novinářů? Chceš si vyzkoušet týmovou redakční práci? Chceš si vytvořit vlastní pořad a co víc – užít si spoustu legrace v krásném prostředí Pilského mlýna? Stačí se přihlásit na netradiční novinářský tábor, speciálně zaměřený na rozhlasovou činnost.

Pokud máš zájem o další informace nebo dokonce o přihlášku, můžeš napsat na adresu DTA, Na Nivách 314, 141 00, Praha 4 nebo e-mailem na adresu dta@email.cz či zavolat na telefonní číslo 241 484 321.

Termín: 21. 7.–5. 8. 2007 / **Místo:** rekreační středisko Pilský mlýn, poblíž Blatné
Ubytování: chatky / **Stravování:** pětkrát denně / **Program:** Dopoledne budou základy psané a zejména rozhlasové žurnalistiky. Nikoho nemine teorie, ani práce s mikrofonem, střih, moderování, tvorba vlastního pořadu i vysílání pro Český rozhlas 2 Praha. Odpoledne bude následovat celotáborová hra, bojovky, sportovní aktivity, koupání, výlety a mnoho dalších aktivit. / **Cena:** 4100 Kč

Více informací: www.dta.zde.cz

NÁVŠTĚVA a po ní...

(povídka navazuje na příběhy v čísle 12/2006, 2/2007, 3/2007 a 4/2007 – naleznete na: www.junior.sokol.eu)

Bylo těsně po obědě. Martin ležel na nemocničním lůžku na boku a musel vykrcovat krk, aby na všechny ty návštěvníky vůbec viděl. Stále totiž nemohl ležet

kvůli popáleninám na zádech. Ještě se vzpamatoval z nevábného jídla, teprve potom si naplno uvědomil přítomnost návštěv. Tak nějak to na něj dolehlo. Vypadal, že je mu všechno moc líto, a snad se i styděl za to, co se stalo.

„Bolí to moc, Martínku?“ starala se babička a starostlivě pokládala na noční stolek sáček s mandarinkami.

„Ani ne, babi,“ odpověděl Martin a nervózně se podíval po Davidovi. Byl tu taky, Martinovi rodiče ho vzali s sebou. A s ním i jeho maminku. David se snažil pohled kamenně opětovat, přestože nevěděl, kdo z nich je ve větších rozpácích. Slušně se v tom plácali oba. Martin se musel cítit jako vystavované, něčím divné zvířátko, kterého všichni litují a sledují ho svými nechutně sou-

citnými pohledy. A David si říkal, jaktože se mu nikdo nesměje, jak tam tak stojí přišpendlený ke zdi pěti dalšími lidmi a jen zoufale hledá záminku k promluvení.

Ta záminka nakonec vůbec nepřišla. David se celou dobu návštěvy vůbec nedostal ke slovu a nejmíc ze všeho si tu připadal jako nevitáný návštěvník. Co si to jen namlouval? Co od toho vůbec čekal? Něco víc, napovídal mu jeho vnitřní hlas. Měl v sobě jakousi naději, že se všechno ještě dnes vyřeší. Ale ta naděje se začala zmenšovat už ve chvíli, kdy vstoupili do Martinova pokoje, a když opět vycházeli ven, zhasla docela.

Doma na Davida v pokoji čekala Monika. Hned se ho ptala, jak dopadli, a když jí všechno sklesle vyličil, bylo jí brásky líto. Chtěla mu pomoci. Najednou si přála, aby byla starší, aby mohla ovlivnit víc věcí a měla větší moc.

V podvečer ji něco napadlo. Četla si noviny a viděla tam reklamu na nějaké cigarety. Rozčileně si uvědomila, že cigarety v podstatě můžou za to, že David ztratil svého nejlepšího kamaráda. Kdyby nebyly, nescházeli by se ti kluci v parku a Martin by tam za nimi nelezl... Kdyby nebyly, Martin by teď neležel v nemocnici s popálenými zády... A nejen Martin, všem by to jenom prospělo... Monika takhle zamyšlená zůstala celý večer. Pociťovala jakousi zatím neurčitou touhu NĚCO udělat. Nějakou akci. Nejen pro sebe, ale vět-

Do prázdninového batohu

Sice ještě pár týdnů do prázdnin schází, ale ty utečou jako voda a pak hurá! Sokolské letní tábory jsou již připraveny vás uvítat a ten, kdo se zrovna letos na tábor nedostane pojedje třeba na chatu či chalupu, jiný možná k moři, někdo bude objevovat krásy domova, další vyrazí za zážitky a poznatky do ciziny. Na balení batohů, ruksaků a pinglů je sice ještě brzy, přesto ale lze již nyní přemýšlet, co do nich dát. Proto už teď máme na vás prosbu – nezapomeňte si přibalit blok a tužku. A pak se o prázdninách pečlivě dívejte, užívejte si zábavy, her, sluníčka a koupání a bude-li náhodou venku pršet nebo přímo lít jako z konve, sedněte a napište nám. Co? Váš prázdninový zážitek, nebo také třeba jen to, co se vám kde líbilo, co jste kde zajímavého viděli. A nebo: nechte unést svoji fantazii a vymýšlejte si.

Co si máte vymýšlet? Co vás napadne – inspirece je kolem nás stále spousta. Třeba neobvyklé či zajímavé názvy vesnic nebo měst. Právě ony v sobě často skrývají tajemství, která čekají na vaše vysvětlení. Mne například vždycky, když jedu přes vesnici Brloh, napadne, že by tam měli mít hotel nebo restauraci s názvem U medvěda, protože v každém správném brlohu má být medvěd. A určitě ke každému takovému místu se pojí nějaká pověst. Že ne? Ani ve vaší fantazii ne? Pokud přeci jen ano, napište nám o ní, případně doplňte vlastní fotografie.

Na všechny vaše dopisy se již nyní v redakci těšíme a pro autory vybíráme nějakou zajímavou knížku. Naše adresa je: Česká obec sokolská, časopis SOKOL, Újezd 450, 118 01 Praha 1, e-mail: zkubin@sokol.eu

ších rozměrů, aby měla nějaký efekt. Před očima měla televizní ideál těch obrovských kampaní proti něčemu a přesně takovou hodlala zorganizovat. Zatím nevěděla, jak přesně.

Rozhodla se, že půjde dřív spát, aby mohla před usnutím v klidu přemýšlet. Její myšlenky přicházely postupně, jako když se snažíte úporně rozpomenout na sen uplynulé noci. Začala tím, že o svém plánu zatím nikomu nic neřekne, dokonce ani Davidovi. Ale jestli se vše podaří a uskuteční, pak by se o tom mělo dozvědět co nejvíce lidí. Plakáty!, napadlo ji. Mohla by je vylepit po městě, a... Jenže by bylo potřeba plakátů opravdu hodně. A jak to chce zařídit? Jako by k ní promlouval její vnitřní hlas. Stálo by to spoustu peněz... To asi stálo... Jenže ona by klidně byla ochotná všechno zařídit! Vážně? A jak? A co bys na ty plakáty asi tak napsala? Nenechal se odbýt ten protivný hlásek v její hlavě. No, třeba... já nevím, ale přišla bych na to! Už tě vidím...

Hlásek v jejím nitru stále nacházel nové a nové argumenty, které kalily její nadšení. Když se dostal k tomu, proč to vlastně bude dělat a jestli si opravdu myslí, že někdo bude poslouchat jedenáctiletou holku, měla Monika pocit, že to asi vzdá. Pak usnula a když se ráno vzbudila, viděla všechno najednou v jiném světle.

Lenka Khýrová, 16 let,
Sokol Dvůr Králové

Sokolská Encyklopedie

Sokol je nejstarší český tělocvičný spolek a jeden z nejstarších v Evropě. Vznikl v době, kdy byly české země součástí Rakousko-Uherska. Čeští vlastenci založili v roce 1862 Tělocvičnou jednotu Pražskou a svému spolku dali jméno podle jihoslovanských bojovníků za svobodu, kterým se tehdy říkalo „sokoli“. Za svého starostu si zvolili Jindřicha Fügnera a za prvního náčelníka Miroslava Tyrně. Programem Sokola bylo pěstování tělocviku, ale jeho cílem nebylo jen zvyšování síly svalů, obratnosti, rychlosti a vytrvalosti, posilování zdraví, ale také výchova k lásce k českému národu, k demokracii i k slušnosti a mravnosti. Hned v prvním roce činnosti vzniklo v Čechách dalších osm sokolských jednot a také první na Moravě – v Brně.

Pro svou činnost postavili členové jednot mnoho sokoloven, které byly nejen tělocvičnami, ale v nichž se hrála divadla, pořádaly přednášky, taneční zábavy a plesy. Tělocvičné jednoty vytvořily jako vyšší organizační jednotky župy, které působily v regionech. Zastřešující organizací se stala Česká, později Československá a dnes opět Česká obec sokolská (ČOS). V době druhé světové války byl Sokol zakázán, ale ihned po osvobození v roce 1945 obnovil svoji činnost. Po převzetí moci komunisty v roce 1948 byla ČOS opět zakázána, obnovila se záhy po sametové revoluci, v roce 1990. Dnes ČOS sdružuje zhruba 1200 tělocvičných jednot s téměř 180 000 členy.

Fotbal

je dnes snad nejrozšířenější hrou na světě. Víte ale, že soutěž na způsob této dnes velice populární hry se konala již ve 12. století?

A to při rytířských turnajích. Prvními fotbalovými míči byly kožené koule plněné senem. Úkolem tehdejšího družstva bylo prohnat „míč“ městskou branou. Hra se však stávala napínavou až ve chvíli, kdy se druhé družstvo snažilo prvnímu v tomto úmyslu zabránit. Netrvalo dlouho a začaly spolu soupeřit celé vesnice – jedna vesnice se pokoušela vstřelit míč do brány té sousední. Hřiště tedy bylo tak dlouhé, jaká byla vzdálenost mezi dvěma obcemi. A co víc – vše bylo povoleno. Pravidla prakticky neexistovala. Často proto docházelo k rvačkám a zraněním. Také se neví, jakým způsobem hráči uváděli míč do pohybu. Víme však, že bylo povoleno přenášení míče rukama, což se v dnešním fotbalu nesmí. Díky tomu se z této hry vyvinuly dva druhy sportu: rugby a fotbal. Důležitou roli ve vývoji pravidel fotbalu sehrála Fotbalová asociace – anglické fotbalové sdružení, které bylo založeno roku 1863 v Londýně. Stanovilo počet hráčů každého týmu na 11 a zakázalo použití rukou při hře. V tělocvičných jednotách sdružených v České obci sokolské bylo ke konci roku 2006 celkem 138 fotbalových oddílů.

Keramika III - figurky

Keramická hlína je jeden z nejhezčích materiálů pro rukodělnou práci. Dobře se zpracovává a svou plasticitou přímo vybízí k modelování. Dnes, kdy si ji můžeme opatřit již upravenou, je bez problému dostupná pro každého, právě tak jako nejrůznější druhy nástrojů a pomůcek pro práci s ní. Jediné, co se musíme naučit, jsou základní technologické principy při tvorbě keramiky. V případě modelování figurek to však není nijak náročné a zvládne to opravdu každý začátečník, včetně těch nejmenších. Nezbytné rady lze nalézt v knížce Keramika II, kterou v edici Šikovné ruce vydalo nakladatelství Grada Publishing. Knížka jednoduchou formou představuje výrobní postupy a kromě toho obsahuje i řadu návodů na půvabné a originální figurky. Jeden z návodů se svolením vydavatele přinášíme.

Figurky z válečků
Vymodelovat z hlíny různé silné válečky není vůbec složité a naučíme-li se je sestavovat a lepit k sobě, dokážeme vyrobit překvapivě pěkné a nápadité figurky. Důležité

je, aby hlína byla dostatečně plastická a vlhká. Nebude vysychat a praskat, pokud budeme rozpracované díly přikrývat igelitem. Navlhčit nebo prohnát ji můžeme i v průběhu práce. Různě silné a dlouhé válečky, které budeme používat, vyválíme rukama na pevné rovné ploše. Hotové válečky spojujeme tlakem prstů nebo slepujeme šlikrem.

Kočka a pesek

Z kousku hlíny vyválíme silnější váleček a ohneme jej do obloučku. Oba konce přitiskneme na pevnou podložku a zarovnáme, aby bylo tělo zvířátka stabilní. Z kuličky hlíny v ruce vytvarujeme hlavičku kočky se špičatými oušky a čumáčkem, podobně hlavičku pejska, k níž navíc přilepíme uši. V místě, kde budeme hlavu lepit, obě plochy zdrsňujeme, nanese šlikr a přitiskneme. Ocásky z krátkých tenkých válečků také přilepíme k tělu. Všechny spoje začistíme a uhladíme vlhkou houbičkou. Figurky zakryjeme igelitem a necháme zvolna sušit. Pak přežehněme, naglazujeme barevnými glazurami a vypálíme.

foto © Grada Publishing

Luštěte...

„Na špek vám neskočím, to si radši najdu něco jiného,“ prohlásila malá myška na obrázku, když při svém šmejdění po špajzu narazila na pastičku, v níž líbivě voněla slaná. Pomůžete jí najít bezpečnou cestu k sýru?

Junior Sokol redakčně připravuje:

Jana Jandovská ● **Kresby:** Monika Kvasničková
● Junior Sokol je nedílná speciální část časopisu SOKOL
● **Kontakt:** ČOS, časopis SOKOL, Újezd 450, 118 01 Praha 1
● **tel.:** 257 311 819
● **e-mail:** junior.sokol@centrum.cz
zkubin@sokol.eu

